
МОВЗНАВСТВО

УДК 811.161.2'06'271'366

DOI 10.31654/2520-6966-2018-11f-93-68-77

І. А. Ярошевич

кандидат філологічних наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики ДВНЗ
"Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

Про питоме і запозичене в українській граматичній термінології

У статті акцентовано увагу на ідеї неперервності розвитку термінологічної діяльності українських граматистів, починаючи від найдавнішого періоду XIV–XVII ст. до сьогодення. Простежено взаємодію церковнослов'янських граматичних термінів, створених у давній період розвитку граматичної думки в Україні переважно в результаті перекладу й калькування відповідних термінів греко-латинських граматик, і новостворених на питомо українській національній основі термінів періоду середини XIX – початку XX ст. Детально схарактеризовано концептуальні засади створення й уведення до наукового обігу питомо українських граматичних термінів. Звернено особливу увагу на особливості функціонування терміноодиниць-синонімів у згаданий період. Визначено роль запозичених термінів-інтернаціоналізмів у розвиткові граматичної системи української мови в цілому. Обґрунтовано твердження, що запозичення термінів в основному відбувається за рахунок уведення до наукового обігу наукових понять, що з'явилися у зарубіжній мовознавчій літературі, поява яких у певній терміносистемі завжди випереджає лінгвістичні можливості мовиреципієнта, що є свідченням розвитку останньої. Поєднання в українській граматичній термінології свого, питомого, національного, і запозиченого, інтернаціонального, дає змогу вітчизняній науці, зберігаючи національну основу, виходити на міжнародний рівень. У статті зазначено, що без таких термінів, що мають інтернаціональну основу, як грамати́ка, морфоло́гія, синтаксис, деривато́логія, морфе́ма, афі́кс, префі́кс, суфі́кс, флексі́я, граме́ма, паради́гма, вока́тив, інфі́нітив, предика́тив, компара́тив, валентні́сть, аспектуа́льність, адвербіа́лізація та багатьох інших, не можна уявити сучасне наукове дослідження з граматики української мови. При цьому зосереджено увагу на тому, що активні наукові контакти українських і зарубіжних учених у певних галузях знань сприяють випрацюванню спільних принципів і традицій в унормуванні співвідношення

в національних терміносистемах питомого і запозиченого на користь національного.

Ключові слова: *граматика, морфологія, синтаксис, словотвір, граматична категорія, термін, граматична термінологія, питомо українські терміни, запозичені терміни, терміни-інтернаціоналізму.*

Важливим чинником у простеженні шляхів формування й розвитку української мови, у визначенні її самобутності й давньої історії є наукова термінологія як невід'ємна частина лексичного складу мови на всіх структурних рівнях, у тому числі й граматичному.

Термінологію справедливо вважають найбільш керованим складником лексичної системи мови, оскільки вона найбільшою мірою "піддається свідомому і цілеспрямованому втручанням носіїв мови в її формування та нормалізацію" [4, с. 77]. У розв'язанні проблеми становлення й унормування української наукової термінології різних галузей знань актуальною та водночас дискусійною залишається проблема співвідношення терміноодиноци, створених на питомій мовній основі, і тих, які перенесено на україномовний ґрунт з інших мов, тобто запозичених. Значну частину запозичень становлять терміни-інтернаціоналізми, якими оперують науковці.

Інтернаціоналізми визначають як "слова і вислови, що належать до спільноетимологічного фонду ряду мов, близьких за походженням або історичною належністю до певної зони" [8, с. 225], та як "слова різних мов, схожі за формою, тобто звучанням і написанням, що виражають одне і те саме поняття" [2, с. 149]. У нашому дослідженні інтернаціоналізми ми розглядаємо як слова, що функціонують передусім у термінологічних системах (у даному випадку в граматичній системі) багатьох мов світу, запозичені з мови народу, який створив їх та увів до наукового обігу позначувані ними поняття.

У творенні наукової термінології сучасним розвиненим мовам властиво багато спільних рис, проте кожній із них притаманні й певні особливості та власні традиції, що склалися в процесі їхнього історичного розвитку. У європейських країнах, де у сфері освіти й науки панувала латинська мова аж до формування національних мов, у науковій термінології істотно переважали інтернаціоналізми греко-латинського походження. Українська термінологія, порівняно з термінологією європейських мов, має специфічний характер, оскільки її становлення відбувалося під впливом церковнослов'янської, а згодом російської і польської мов, що зумовлено екстралінгвальними чинниками. У різних терміносистемах будь-якої мови наявні як питомі, національні, так і запозичені, інтернаціональні, терміноодиноци, що є

природним явищем. Інша річ, у якому співвідношенні перебувають ці терміноодиниці у тій чи тій терміносистемі та як вони взаємодіють у різні періоди розвитку мови.

Інтернаціональність мовних знаків варто розглядати як особливий феномен, що існує у сфері міжмовних контактів на різних синхронних зрізах у розвитку мови й науки про неї. Причому інтернаціональне може бути виявлене лише у його відношенні та зіставленні з національним, воно "не протистоїть національному, а втілюється в ньому" [7, с. 42]. Інтернаціональне – це "не наднаціональне, а спосіб існування національного в його вищому прогресивному вираженні" [1, с. 9].

Ідея неперервності розвитку літературної мови та закріплення в ній результатів наукових пошуків, репрезентованих певними поняттями і відповідними термінами, тісно пов'язана з різноаспектним вивченням окремих терміносистем, становлення й розвиток яких в усі періоди функціонування мови визначався як позамовними (екстралінгвальними), так і внутрішньомовними (інтралінгвальними) чинниками. Ці чинники яскраво простежуються на становленні та унормуванні української граматичної термінології – невід'ємного складника лінгвістичної термінології. Граматику справедливо вважають найдавнішою і найважливішою дисципліною в освіті, за допомогою якої можна було досягти всіх інших знань [5, с. 35]. Одним із позамовних чинників у становленні граматичної термінології було те, що перші наукові лінгвістичні праці в Україні, датовані періодом XIV–XVII ст., які вчені розглядають у контексті українського мовознавства, були присвячені дослідженню церковнослов'янської мови, однієї з найпоширеніших міжнаціональних писемно-літературних мов Європи до XVIII ст., якою в східнослов'янській редакції користувалися й українці. Тож цілком зрозуміло, що у цих працях було представлено церковнослов'янську термінологію, випрацьовану середньовічними граматистами Л. Зизанієм, М. Смотрицьким, І. Ужевичем, які творчо використали термінологію античних греко-латинських граматик, де вперше було сформульовано основні поняття граматичного ладу мови. Цю термінологію вчені перенесли на слов'янський ґрунт переважно шляхом перекладу та структурного й семантичного калькування. Водночас вони створили і величезну кількість нових оригінальних термінів та вилучили з ужитку деякі з них, не властиві слов'янським мовам (наприклад, *артикуль*). Теоретико-лінгвістичний аспект середньовічних граматик яскраво відбився у поступовому вдосконаленні й розширенні граматичної термінології. У цих східнослов'янських граматиках уперше натрапляємо і на найзагальніші терміни, що їх у подальшому кваліфікують як інтернаціоналізми – *граматика* та

етимологія. Останнім терміном позначався розділ граматики, у якому було сформульовано вчення про частини мови і властиві їм граматичні категорії, що є об'єктом вивчення у морфології. Цим терміном у невластивому щодо сучасного розумінні поняття вчені послуговувалися навіть ще на початку XIX ст. Термін *морфологія* у науковому обігу з'явився спочатку для позначення одного з розділів біології, а з XIX ст. його було поширено й у мовознавстві [3, с. 377]. Отже, у давній період розвитку української літературної мови власне українських граматичних термінів не засвідчено. Та й у наступні періоди аж майже до середини XIX ст. у лінгвістичній термінології панувала церковнослов'янська термінологія. Цьому сприяло й те, що українська мова в Східній Україні мала обмежену суспільну сферу функціонування, що обмежувало реальні можливості творення та збагачення її власне українською термінологічною лексикою. І лише з середини XIX ст. спочатку в західноукраїнських землях, де українська мова не зазнавала утисків щодо свого функціонування, а з початку XX ст., коли було знято заборону українського друкованого слова і розширено функціонування української мови і в східноукраїнських землях, розпочинається активне випрацювання української наукової термінології, у тому числі й граматичної, на національній основі. Вияв внутрішньомовних чинників у її становленні можна спостерігати лише з середини XIX ст., коли поряд із все ще традиційно вживаними церковнослов'янськими термінами та термінами, запозиченими з інших мов та інтернаціоналізмами, українські граматисти активно створюють питомі, власне українські терміно-одиноці. Ю. Шевельов із цього приводу зауважував, що відмова від церковнослов'янзмів відбувалася тоді, коли український народ "шукав доказів своєї окремішності... і підносився на рівень нації – якщо не в реальному тривалому державному існуванні, то бодай у свідомості" [9, с. 3]. Отже, визначальною особливістю термінотворчого процесу в цей період стає свідома відмова від церковнослов'янських термінів, що набули нормативного характеру в російській мові, та заміна їх українськими відповідниками. Лише незначну частину термінів, засвідчених у граматиках XVI–XVII ст., співвідносних із загальнослов'янськими словами спільнослов'янського походження, у властивому українській мові фонетико-графічному варіанті було збережено і в українській граматичній термінології (*граматика, орфографія / ортографія, синтаксис, основа, часть слова, рід, число, вид* та ін.). Саме тоді прозвучав заклик І. Огієнка створювати такі терміни, які були б зрозумілими й доступними всім носіям української мови.

Національне в граматичній термінології на кінець XIX ст. стає півним. Для позначення одних і тих самих понять учені пропонували іноді не один, а кілька термінів. Наприклад, замість церковнослов'янського терміна *глаголь* використовували терміни *дієслово*, *часослов*, *слово часове* та запозичений із польської мови термін *часівник*; замість *предлогъ* – *прийменник*, *відносник*; замість *падежь* – *відмінок*, *одмінок*, *відміна* тощо. Деяким церковнослов'янським термінам надавали українського звучання (наприклад, *причастіє* – *причасник* поряд із терміном *дієприкметник*; *мѣстоименіє* – *містоіменник* поряд із *займенник* тощо). Творення термінів відбувалося здебільшого за рахунок внутрішніх ресурсів української мови, а саме: 1) надання загальноновживаним словам і словосполученням термінологічного значення (*особа*, *рід*, *число*, *закінчення*, *основа*, *корінь*, *відміна*, *спосіб*, *вид*, *стан*, *неозначений спосіб*, *майбутній час*); 2) творення від загальноновживаних слів, що набули термінологічного значення, похідних термінів за допомогою питомо українських словотворчих афіксів, основоскладання та словоскладання (*відмінювання*, *особові / безособові дієслова / речення*, *причасники-прикметники*, *прідієслівник*, *дієнарічник*, *дієзміна*, *дієіменник* тощо). На початковому етапі випрацювання українських граматичних термінів помітна значна кількість лексичних фонетико-графічних і словотвірних варіантів через недотримання їхніми творцями єдиних критеріїв і принципів термінотворення. Водночас ці варіанти є свідченням цілеспрямовано-регулятивного процесу на шляху їхнього унормування в граматичній терміносистемі. Принаймні вже в 20-ті роки XX ст. нормативними стали у сфері морфології майже всі питомо українські назви частин мови – *іменник*, *прикметник*, *числівник*, *займенник*, *дієслово*, *прислівник*, *сполучник*, *прийменник*, *частка*, *вигук*. Питомо українськими є і терміни на позначення граматичних категорій, якими оперують українські мовознавці, – *категорія роду*, *категорія числа*, *категорія відмінка*, *категорія істот / неістот*, *категорія особи*, *категорія ступенів порівняння*, *категорія виду*, *часу*, *способу* тощо. У сфері синтаксису в цей час створено терміни: *складня*, *підмет*, *присудок*, *речення*, *словосполучення*, *безпідметові звороти*, *іменні підрядні речення* тощо; у сфері словотвору – *основа*, *корінь*, *закінчення*.

Пуристичні тенденції у випрацюванні граматичної термінології на питомо українській національній основі відіграли надзвичайно позитивну роль. Однак учені відчували і те, що надмірне зберігання мови від впливу іншомовних запозичень відмежовує вітчизняну науку від досягнень світової науки, тож досить помітною стає орієнтація українських граматистів на досягнення зарубіжних лінгвістів у

розбудові понять граматики і термінів для їхнього позначення. Бажання наблизити українську науку до європейського культурного й інтелектуального контексту відбилосся у використанні поряд із новоствореними національними запозичених термінів-інтернаціоналізмів: *відмінювання, стосування – деклінація; дієвідмінювання, дієзміна, часування – кон'югація; дієйменник, імена дієсловові, неопределеник, безоглядна форма часівника, неозначена форма дієслова – інфінітив; наказовий (приказовий, вольовий) спосіб – імператив, складня – синтакса, синтаксис, приросток – префікс, наросток – суфікс* тощо.

Перевагу термінам-інтернаціоналізмам у назвах відмінків української мови надавав у своїх дослідженнях Є. Тимченко: *номінатив, генетив, датив, акузатив, вокатив, інструменталь, льокатив* [10, с. 455]. Однак ці назви відмінків у сучасній термінології поступаються національним, а в окремих наукових дослідженнях функціонують як дублети до них. Однакове розуміння обох дублетних термінів забезпечує абсолютно тотожне їхнє визначення, прийняте у відповідній терміносистемі, що не перешкоджає розумінню поняття. Як слушно зауважував М. А. Жовтобрюх, "з погляду комунікативної доцільності важливо не те, щоб будь-яким чином уникати термінологічних дублетів, а те, щоб у термінологічній системі мови не існувало зайвих дублетів, тобто тотожних значенням паралелізмів у складі термінологічних інтернаціоналізмів або в складі їх національних відповідників. Бо саме така дублетність знижує комунікативні якості наукової мови" [4, с. 86]. Існування інтернаціонального терміна і його національного дублета в терміносистемі викликане прагненням науковців полегшити читачеві сприймання наукового тексту, оскільки термін-інтернаціоналізм має зазвичай непрозору етимологію на відміну від національного, зміст і форма якого є зрозумілими носієві української мови. Трапляються випадки, коли національний термін втрачається і залишається лише інтернаціональний його еквівалент. Наприклад, втраченим у сучасній термінології є поширений у 20-ті роки ХХ ст. термін *складня*, замість якого вживають термін *синтаксис*. Замість терміна *дієйменник* функціонує термін *інфінітив*; втраченими є і терміни на позначення частин слова *приросток, наросток*, замість яких уживано терміни-інтернаціоналізми відповідно *префікс і суфікс* тощо. Хоча в останнє десятиліття ХХ ст. та на початку ХХІ ст. виразною стає тенденція до відновлення національної ідентичності цих та деяких інших термінів.

Зовсім іншою була картина співіснування національного й інтернаціонального в досліджуваній терміносистемі в 60–80-ті роки минулого століття, не кажучи вже про 30-ті – 50-ті роки, коли термінологічна

діяльність науковців, спрямована на розбудову національної термінології, була майже повністю припинена та зорієнтована на зближення з російською термінологією. У цей період переважно через російську мову відбувається активне запозичення інтернаціональних термінів шляхом структурного і семантичного калькування. Упродовж зазначеного періоду терміни-інтернаціоналізми нерідко співіснують у структурі наукового тексту поряд із питомо українськими: *сингуляртив (singularia tantum)* – *однина*, *плюратив (pluralia tantum)* – *множина*, *субстантив* – *іменник*, *ад'єктив* – *прикметник*, *вербойд* – *дієслівне утворення*, *інтер'єктив* – *вигук*, *компаратив* – *вищий ступінь порівняння*, *суперлатив* – *найвищий ступінь порівняння*, *флексія* – *закінчення*, *словотвір* – *дериватологія*, *номінатив* – *підмет*, *предикатив* – *присудок* тощо. Спостерігається також творення від них похідних термінів за зразком наявних в українській мові парадигм, що, безумовно, є одним із результативних й економних шляхів поповнення граматичної терміносистеми. Пор.: *субстантивація*, *ад'єктивізація*, *прономіналізація*, *адвербіалізація*, *препозиціоналізація*, *кон'юнкціоналізація*, *партикуляризація*, *інтер'єктивізація* тощо. Однак, як зазначають дослідники, запозичення термінів (у тому числі й інтернаціоналізмів) є виправданим, якщо в науці не було і ще немає своєї назви для позначення поняття або коли виникає потреба розширення змісту вже відомого, наявного у мові національного терміна. В іншому випадку варто уникати запозичень, у тому числі й інтернаціональних, оскільки надмірна насиченість наукового тексту малозрозумілими термінами утруднює розуміння поняття, штучно ускладнює авторську думку, викликає термінологічні непорозуміння і плутанину, а отже, не збагачує поняттєвий фонд, а навпаки, ускладнює його розуміння [6, с. 10–12].

Водночас поєднання в українській граматичній термінології свого, питомого, національного й запозиченого, інтернаціонального у тій пропорції, яка дає змогу вітчизняній науці, зберігаючи національну основу, виходити на міжнародний рівень, на наш погляд, є цілком виправданим. Без таких термінів, що мають інтернаціональну основу, як *граматика*, *морфологія*, *синтаксис*, *дериватологія*, *морфема*, *афікс*, *префікс*, *суфікс*, *флексія*, *грамема*, *парадигма*, *вокатив*, *інфінітив*, *предикатив*, *компаратив*, *валентність*, *аспектуальність*, *адвербіалізація* та багатьох інших годі собі уявити сучасне наукове дослідження з граматики української мови. Запозичення термінів в основному відбувається із запозиченням наукових понять, що з'явилися у зарубіжній науці, і їхня поява у певній терміносистемі завжди випереджає лінгвістичні можливості мови-реципієнта, а отже, є свідченням її розвитку.

Активні наукові контакти українських і зарубіжних учених у певних галузях знань сприяють випрацюванню спільних принципів і традицій в унормуванні співвідношення в національних терміносистемах свого, питомого й запозиченого на користь національного.

Література

1. Акуленко В. Интернациональные элементы в лексике и терминологии. Харків: Вища шк., 1980. 206 с.
2. Акуленко В. В. Основные этапы интернационализации словарного состава славянских языков. *Слов'янське мовознавство. Доповіді X Міжнародного з'їзду славістів*. Київ: Наук. думка, 1988. С. 148–167.
3. Вихованець І. Р. Морфологія. *Українська мова. Енциклопедія*. Київ: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2007. С. 395–396.
4. Жовтобрюх М. А. Системність східнослов'янської лінгвістичної термінології у "Словнику слов'янської лінгвістичної термінології". *Славянская лингвистическая терминология*. Київ: Наук. думка, 1984. С. 77–87.
5. Німчук В. В. Мовознавство на Україні в XIV–XVII ст. Київ: Наук. думка, 1985. 222 с.
6. Селігей П. О. Сучасне термінотворення: симптоми та синдроми. *Мовознавство*. 2007. № 3. С. 10–12.
7. Соотношение интернационального и национального в общественно-политической терминологии восточнославянских языков / отв. ред. Т. И. Панько. Львов: Вища шк., 1984. 201 с.
8. Ткаченко О. Б. Інтернаціоналізм *Українська мова. Енциклопедія*. Київ: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 225.
9. Шевельов Ю. (Шерех Ю.) Невіддільна спадщина (кілька слів про українські церковнослов'янськи). *Єдиними устами*. Львів, 1998. № 2. С. 3.
10. Ярошевич І. Морфологічні терміни в українських граматиках початку XX ст. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2006. Вип. 276–277. Слов'янська філологія. С. 453–456.

References

1. Akulenko V. Internatsionalnyie elementy v leksike i terminologii. Harklv: Vischa shk., 1980. 206 s.
2. Akulenko V. V. Osnovnyie etapyi internatsionalizatsii slovarnogo sostava slavyanskikh yazykov // Slov'yanske movoznavstvo. Dopovldi H Mizhnarodnogo z'Yizdu slavistiv. K.: Nauk. dumka, 1988. S. 148–167.
3. Vihovanets I. R. Morfologiya // UkraYinska mova. Entsiklopedlya. K.: Vid-vo "Ukr. entsiklopedlya" Im. M. P. Bazhana, 2007. S. 395–396.
4. Zhovtobryuh M. A. Sistemnist shldnoslov'yanskoYi llingvlistichnoYi terminologiyi u "Slovniku slov'yanskoYi llingvlistichnoYi terminologiyi" // Slavyanskaya lingvisticheskaya terminologiya. K.: Nauk. dumka, 1984. S. 77–87.
5. Nimchuk V. V. Movoznavstvo na UkraYini v XIV-XVII st. – K.: Nauk. dumka, 1985. 222 s.
6. Sellgey P. O. Suchasne termInotvorenyya: simptomi ta sindromi. *Movoznavstvo* 2007, № 3, s. 10-12.

7. Sootnoshenie internatsionalnogo i natsionalnogo v obschestvenno-politicheskoy terminologii vostochnoslavjanskih yazykov / Otv. red. T. I. Panko. Lvov: Vischa shk., 1984. – 201 s.

8. Tkachenko O. B. Internatsionalizm // Ukraÿnska mova. Entsiklopediya. K.: Vid-vo "Ukr. entsiklopediya" Im. M. P. Bazhana, 2004. – S. 225.

9. Shevelov Yu. (Shereh Yu.) Nevddllna spadschina (kilka sliv pro ukraÿnsl tserkovnoslov'yanlzm) // Edinimi ustami. L'lv, 1998. № 2. S. 3.

10. Yaroshevich I. Morfoloġhnl termnl v ukraÿnslkh gramatikah pochatku XX st. // Naukoviy visnik Chernivetskogo unlvrsitetu. 2006. Vip. 276–277. Slov'yanska flloglyya. S. 453-456.

И. А. Ярошевич

кандидат филологических наук, доцент кафедры бизнес-лингвистики ДВНЗ
"Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана"

Об исконном и заимствованном в украинской грамматической терминологии

В статье акцентировано внимание на идее непрерывности развития терминологической деятельности украинских грамматистов, начиная с древнейшего периода XIV–XVII ст. до современного состояния. Прослеживается взаимодействие церковно-славянских грамматических терминов, созданных в древнейший период развития грамматической мысли в Украине преимущественно в результате перевода и калькирования соответствующих терминов греко-латинских грамматик, и ново-созданных на исконно украинской национальной основе терминов периода середины XIX – начала XX ст. Детально охарактеризовано концептуальные принципы создания и введения в научный обиход исконно украинских грамматических терминов. Обращено особое внимание на особенности функционирования терминоединоцинонимов в исследуемый период. Определена роль заимствованных терминов-интернационализмов в развитии грамматической системы украинского языка в целом. Обосновано утверждение, что заимствования терминов в основном происходит за счет введения в научный оборот научных понятий, появившихся в зарубежной языковедческой литературе, появление которых в определенной терминосистеме всегда опережает лингвистические возможности языка-реципиента, что является свидетельством развития последней. Сочетание в украинской грамматической терминологии своего, исконного, национального, и заимствованного, интернационального, дает возможность отечественной науке, сохраняя национальную основу, выходить на международный уровень. В статье указано, что без таких терминов, имеющих интернациональную основу, как грамматика, морфология, синтаксис, дериватология, морфема, аффикс, префикс, суффикс, флексия, граммема, парадигма, вокатив, инфинитив, предикатив, компаратив, валентность, аспектуальность, адвербиализация и многих других, нельзя представить современное научное исследование по грамматике украинского языка. При этом обращено внимание на то, что активные научные контакты украинских и зарубежных ученых в определенных областях знаний способствуют выработке общих принципов и традиций в нормировании соотношения в национальных терминосистемах исконного и заимствованного в пользу национального.

Ключевые слова: грамматика, морфология, синтаксис, словообразование, грамматическая категория, термин, грамматическая терминология, исконно украинские термины, заимствованные термины, термины-интернационализмы.

I. A. Yaroshevych

candidate philol Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Business Linguistics, "Vadym Hetman Kyiv National economic University"

About specific and planned in Ukrainian grammatical terminology

The article focuses on the idea of the continuity of the development of the terminological activity of Ukrainian grammarians, from the earliest period of the XIV–XVII th centuries. To the present. The interaction of Church Slavonic grammatical terms created in the ancient period of the development of grammatical thought in Ukraine was mainly investigated as a result of the translation and shredding of the corresponding terms of the Greek-Latin grammar, with the newly created on the specific Ukrainian national basis for the terms of the period of the mid-XIX th and early XX th centuries. The conceptual the basics of creation of specific Ukrainian grammatical terms. Special attention was paid to the peculiarities of the functioning of synonyms in the period was mentioned. The role of borrowed terms-internationalisms in the development of the grammatical system of the Ukrainian language in general has been determined. Borrowing of terms is mainly due to the introduction into scientific circulation of scientific concepts that have appeared in foreign linguistics science, and their appearance in a certain terminology system always outstrips the linguistic capabilities of the recipient language, which is evidence of its development. The combination in Ukrainian of its grammatical terminology, specific, national and borrowed, international in the proportion that allows domestic science, while preserving the national basis, to reach the international level is quite justified. The article states that without such terms having an international basis such as grammar, morphology, syntax, derivative, morpheme, affix, flexion, gramma, paradigm, vocative, infinitive, predicate, comparative, valence, ascensionality, adverbialization, and many others, it is impossible to imagine a modern scientific study of the grammar of the Ukrainian language. At the same time, attention is focused on the fact that the active scientific contacts between Ukrainian and foreign scholars in certain fields of knowledge contribute to the development of common principles and traditions in the normalization of the ratio in its national terminology systems, specific and borrowed in favor of the national.

Key words: *grammar, morphology, syntax, word formation, grammatical category, term, morphological terminology, specifically the Ukrainian terms, adopted terms-internationalisms.*